

Winnaar van de federale prijs
voor armoedebestrijding
2019

JAARVERSLAG 2020

ATD Vierde Wereld in België

Samen voor waardigheid

All Together for Dignity | Agir Tous pour la Dignité

Wie we zijn

Lokale groepen

Een deel van het geheel

Onze acties

Corona

Volksuniversiteit van de vierde wereld

Werelddag van Verzet tegen Extreme Armoede

Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger

Recht op cultuur

Straatbibliotheek Bossuit

Opera voor iedereen

Politieke vertegenwoordiging

Materiële en financiële steun

Rekeningen 2020 kerncijfers

Solidair, ethisch en transparant

Charter van de financiële ethiek

Perspectieven 2021

5

5

7

9

9

11

13

15

17

17

17

19

21

23

23

23

23

25

Wie we zijn

ATD Vierde Wereld (All Together for Dignity, Samen voor waardigheid) is een internationale mensenrechtenbeweging die opkomt voor een samenleving zonder armoede en uitsluiting.

De beweging werd opgericht in 1957 door Joseph Wresinski en de inwoners van een sloppenwijk in de buurt van Parijs. Internationaal werkt ATD Vierde Wereld op vijf continenten in meer dan 30 landen. In België zijn we al 50 jaar actief. Onze acties zijn gericht op de eerbiediging van ieders waardigheid en grondrechten. De samenleving zal pas veranderen als de allerarmsten onvoorwaardelijk als burgers worden erkend. Door onze krachten te bundelen – met de inzet en ervaringen van de allerarmsten zelf – willen wij een einde maken aan extreme armoede. In België vind je onze lokale groepen in Brussel, Wallonië en Vlaanderen. Elke groep komt één of meerdere keren per maand samen om de volksuniversiteit voor te bereiden, nieuws uit te wisselen en activiteiten op touw te zetten. Daarnaast vind je overal in België medestanders, dat zijn bruggenbouwers die in hun eigen omgeving de stem van de Vierde Wereld laten horen.

Lokale groepen

- **Brussel:** Etterbeek, Molenbeek en Sint-Gillis
- **Wallonië:** Beauraing, Charleroi, La Louvière, Luik, Quaregnon, Sambreville, Doornik en Verviers
- **Vlaanderen:** Willebroek, Oostende, Hasselt, Ronse, Brugge, Leuven, Turnhout en Antwerpen

Een deel van het geheel

De medestandersgroep in Oostende neemt deel aan verschillende werkgroepen, heeft regelmatig overleg met partnergroepen zoals BMLIK-O en is betrokken bij het wijkgezondheidscentrum.

De groep in Brugge is voortrekker van Brugge Dialoogstad. Zo heeft het lokaal bestuur een duidelijk aanspreekpunt om inhoud te geven aan het armoedebeleid in Brugge.

Willebroek neemt deel aan het Welzijnsoverleg en zit in de Raad van Bestuur van het wijkgezondheidscentrum. Normaal gezien zou de werkgroep kansarmoede in 2020 terug opstarten maar wegens corona is dit niet doorgegaan.

De groep in Ronse neemt deel aan de stedelijke werkgroep kansarmoede. Deze werkgroep organiseert een evenement rond 17 oktober. Wij werken daar actief aan mee.

In Brussel is de groep betrokken bij het Straatdodencollectief en de werkgroep 17 oktober.

De groep in Leuven is lid van het Leuvens Collectief tegen Armoede.

Hasselt werkt het hele jaar door samen met de Trawanten en heeft een werkgroep 17 oktober. De groep heet sinds 2020 ATD Vierde Wereld – Trawanten.

Bovenlokaal heeft ATD Vierde Wereld twee keer per jaar overleg met Welzijnsschakels. We zijn lid van de Raad van Bestuur van het Netwerk tegen Armoede en van de Algemene Vergadering van Welzijnzorg.

ATD Vierde Wereld België is één van de vijf vertegenwoordigers van verenigingen waar armen het woord nemen die deelnemen aan de begeleidingscommissie van het Interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting. Deze commissie volgt de werkzaamheden van het Steunpunt op.

ONZE ACTIES

Corona

2020 was een moeilijk jaar. Ons dagelijks leven werd grondig verstoord door Covid-19 en de bijhorende maatregelen. We moesten nieuwe manieren vinden om contact te houden met mensen in armoede. Door met hen te praten kwamen we al snel tot de vaststelling dat de coronamaatregelen op verschillende domeinen zwaar doorwogen.

Veel mensen met armoede-ervaring vonden steun bij ATD tijdens de coronacrisis. We gingen met hen wandelen, bij hen op stoepbezoek en via online gespreksgroepjes of via telefoon bleven we met hen in contact. We startten de Facebookgroep “ATD Vierde Wereld in tijden van corona”, die nu meer dan honderd leden telt, om elkaar een hart onder de riem te steken. ATD Vierde Wereld Vlaanderen zat ook vaak samen met verschillende armoedeorganisaties (Netwerk tegen armoede, Welzijnzorg, Samenlevingsopbouw, Welzijnsschakels, vluchtelingenwerk en Uit de Marge): dit resulteerde in de stakeholdersgroep taskforce kwetsbare gezinnen. Binnen die stakeholdersgroep dienden we voorstellen in om de crisis aan te pakken en bekeken we welke persberichten en opinië artikels we samen konden schrijven. Vanuit die bijeenkomsten maakten we twee aanbevelingen voor het kabinet onderwijs om de kenniskloof te dichten die door de lockdown nog groter werd.

We pasten onze acties aan aan de context van 2020, alsook onze nieuwe initiatieven om onze strijd voor mensen die in armoede leven voort te zetten en hen daarbij zo goed mogelijk te ondersteunen.

Volksuniversiteit van de vierde wereld

Mensen met armoede-ervaring en medestanders dialogeren tijdens de volksuniversiteit met elkaar over maatschappelijke thema's. De deelnemers krijgen ter voorbereiding een uitnodiging waarin enkele vragen staan. Tijdens de volksuniversiteit krijgen mensen in armoede de kans om hun denken te structureren en hun mening te geven. Ze toetsen hun visie aan die van anderen. Tijdens de volksuniversiteiten is een gastspreker aanwezig om in dialoog te gaan met de deelnemers. Medestanders leren in de volksuniversiteiten wat armoede concreet inhoudt. Deze kennis helpt hen een diepgaande dialoog rond armoede en uitsluiting met de brede maatschappij uit te bouwen. De volksuniversiteit is een labo waar we kennis opbouwen. Die kennis vormt de basis om verdere acties en standpunten te ontwikkelen. De volksuniversiteit is een opstap naar andere plaatsen van meer publieke dialoog of naar vorming voor en met externen.

De volksuniversiteit van april over preventieve gezondheid kon niet doorgaan, daarom organiseerden we online praatgroepjes of belden we mensen op over hun ervaringen met de coronamaatregelen.

Thema's 2020 in Vlaanderen

- (Mentale) gezondheid
- Solidariteit tijdens corona (moment van ontmoeting)
- Digitalisering

Thema's 2020 in Wallonië

- Jongeren
- Solidariteit
- De lockdown
- Het milieu

Werelddag van Verzet tegen Extreme Armoede

ATD Vierde Wereld is op verschillende plaatsen in België (mede)-organisator van de Werelddag van Verzet tegen Extreme Armoede. Hierbij worden waardigheid, getuigenissen en betrokkenheid, en deelname aan de maatschappij van mensen in grote armoede centraal gesteld. Omwille van de coronamaatregelen was het niet mogelijk om veel mensen samen te brengen, maar er werden goede alternatieven gevonden om de stem van de armsten toch te laten horen.

Enkele hoogtepunten van 2020 in Vlaanderen:

Avelgem (Bossuit): "Verhalen over wat arm zijn betekent": straatbibliotheek op de markt van Avelgem en lezing "Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger".

Brugge: "Krijg jij de eindjes aan elkaar geknoopt?": evenement in woord en beeld over de gevolgen van de coronacrisis voor kwetsbare mensen.

Hasselt: Acties rond woonproblematiek: lakens uithangen met slogan, wake voor overleden Hasselaren die in extreme armoede leefden en persconferentie in Volkstehuis met voorstelling van het manifest wonen. Radio Benelux zond heel de dag uit in het kader van de Werelddag.

Leuven: "De sociale grondrechten in tijden van corona": een historische thema-wandeling rond de 9 sociale grondrechten.

Ronse: "Help mensen ontsnappen uit de armoede": officieel moment aan de Steen tegen Armoede, première docu-kortfilm over solidariteit voor en tijdens corona en filosofisch gesprek over het thema solidariteit.

Willebroek: "Armoede mag geen kans krijgen": virtuele actie met getuigenissen aan de Steen tegen Armoede.

Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger

In de periode 2016-2020 zette ATD Vierde Wereld een campagne op waarbij we burgers over een aantal misvattingen en vooroordelen over armoede aanspreken: "Waarheid of fabel". We willen op een wetenschappelijk onderbouwde manier en via ervaringskennis, deze vooroordelen en misvattingen ontkrachten. Ons doel is mensen bewust maken van wat er allemaal achter deze fabels schuil gaat en zo een positiever en correcter beeld geven van mensen in armoede. In 2019 publiceerden we ons boek "Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger" met verhalen van ervaringsdeskundigen in de armoede en lanceerden we de website www.aandeonderkant.be, met wetenschappelijke bijdrages van onderzoekers.

Sinds de publicatie van ons boek in september 2019 verkochten we 1000 exemplaren. In 2020 organiseerden we een online lezing met getuigenissen en in het kader van de Werelddag van Verzet tegen Extreme Armoede gaven we, in samenwerking met andere organisaties, lezingen in Waregem, Geraardsbergen, Avelgem en Brussel.

Recht op cultuur

Straatbibliotheek Bossuit

Elke woensdagnamiddag brengen we kinderen samen die niet zo vertrouwd zijn met lezen. We nemen boeken mee en lezen voor. Thema's die in de verhalen aan bod komen worden op een ludieke manier besproken. De kinderen maken ook zelf verhalen en nemen foto's om deze te illustreren. Dat doen we buiten, daardoor is deze activiteit laagdrempelig en toegankelijk voor iedereen. De ouders komen soms een kijkje nemen. Omdat de straatbibliotheek wekelijks doorgaat, wordt een vertrouwensband opgebouwd tussen de kinderen, hun gezinnen en de animatoren. Omdat de straatbibliotheek tijdens de eerste lockdown even stilgelegd moest worden, gingen de begeleiders van deur tot deur om boekenpakketten uit te delen aan de kinderen in de buurt. Andere straatbibliotheek in België kan je vinden in Charleroi, Molenbeek, Sint-Gillis, Schaarbeek en Ougrée (Luik).

Opera voor iedereen

'Een brug tussen twee werelden' is het sociaal programma van De Munt in Brussel. Dit programma maakt het voor mensen in armoede mogelijk om voorstellingen van De Munt bij te wonen. ATD Vierde Wereld nodigt uit, bekijkt hoe mensen er kunnen geraken en bestelt de tickets. In februari 2020 konden we nog enkele keren naar de opera gaan voor *Così fan Tutte* deel 1, 2 en 3.

Politieke vertegenwoordiging

Naast het coördineren van sensibiliseringsacties werkt ATD Vierde Wereld België samen met overheden, organisaties en instellingen op nationaal en regionaal niveau om ervoor te zorgen dat er rekening wordt gehouden met gezinnen die in extreme armoede leven en om een menswaardig bestaan voor iedereen te waarborgen. Dit omvat actieve deelname aan instanties zoals het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, de juridische follow-up van nieuwe wetten en verordeningen en het ontwikkelen van gemeenschappelijke standpunten met andere partners uit het maatschappelijk middenveld.

De politieke werkgroep komt 1 keer per maand samen en laat de stem van de armsten horen op het publieke forum. De werkgroep, die meestal online vergaderde, had in het bijzondere jaar 2020 extra aandacht voor de coronacrisis. Hierbij werd aandacht besteed aan de signalen uit de verschillende groepen (de moeilijkheden rond het samenkomen van de verenigingen, financiële problemen, eenzaamheid en psychische moeilijkheden, digitale kloof in het onderwijs...). Hierbij werd ook ingegaan op de coronamaatregelen en de steunmaatregelen vanuit de verschillende overheden, die vaak discriminerend zijn voor de meest kwetsbaren. Deze bemerkingen werden dan meegenomen in de verschillende overlegmomenten van ATD met de overheden.

In 2020 ondernam de politieke werkgroep actie rond het wetsvoorstel Van Peel en Crombez over prenatale rechtsbescherming. Mede door deze bijdrages bekritiseerde de Raad van State over het geheel genomen het wetsvoorstel om rechtsbescherming te verlenen aan het ongeborn kind. Ook nam de werkgroep deel aan de universele periodieke toetsing van de VN over België, die benadrukte dat het statuut samenwonenden inbreuk maakt op het recht om als gezin te leven.

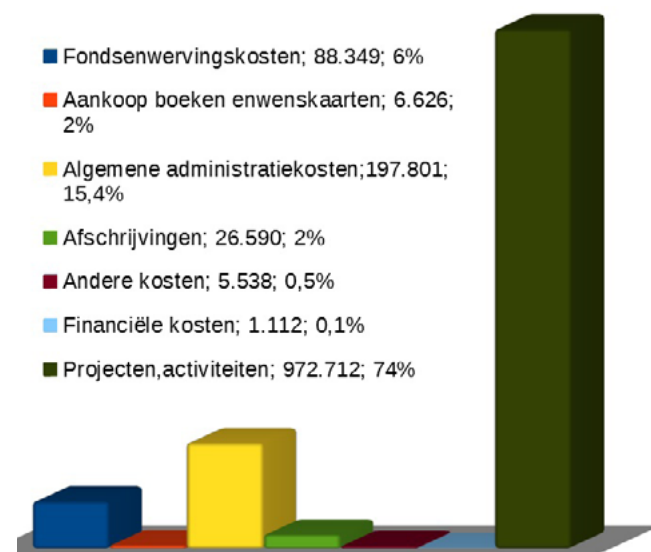

Materiële en financiële steun

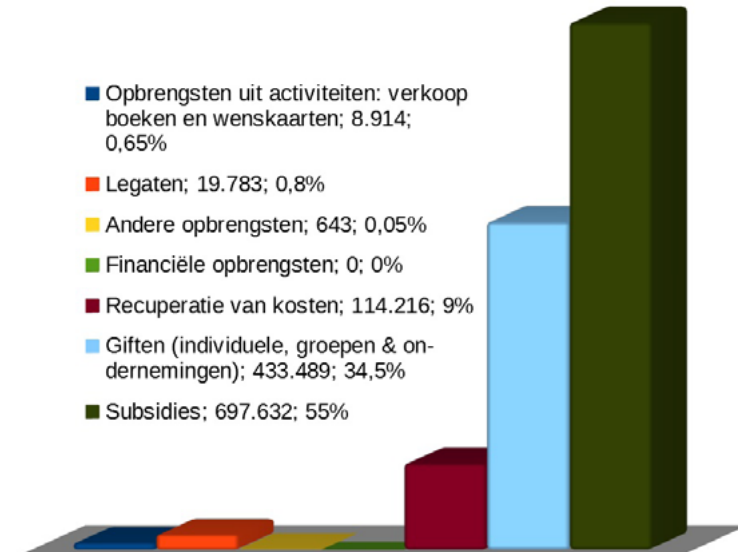
Materiële en financiële steun

ATD Vierde Wereld krijgt steun uit fondsenwervingsavonden, sportevenementen, privé-giften... Hierbij een kort overzicht:

- Ook Belgische instellingen, zoals de Federatie Wallonië-Brussel, het Waals Gewest en de Vlaamse Gemeenschap, hebben bijgedragen aan de financiering van onze acties.
- 2392 donateurs hebben onze acties gesteund door een gift te doen.
- De 'Service d'Aide à la Jeunesse de Verviers' ondersteunde de co-training 'Kruising van Kennis' met professionals in het jeugdwerk.
- De verkoop van boeken en wenskaarten, via onze boekhandel in het Vierde Wereldhuis te Etterbeek, draagt ook bij aan de financiering van onze acties.
- Ook individuele fondsenwervingsevenementen zoals een verjaardag, bruiloft of pensioen ondersteunden de acties van ATD Vierde Wereld.
- Wij kregen steun van de INFRA-dienst van de Waalse Federatie in Brussel om het Vierde Wereldhuis in Brussel toegankelijker te maken voor personen met verminderde mobiliteit .
- UNPO (Unrepresented Nations and Peoples Organization) en andere bedrijven en verenigingen doneerden meubilair aan het Vierde Wereldhuis zodat we onze kantoren beter konden inrichten.
- Het 4S-fonds, het Sociaal Fonds voor de socio-culturele en sportsector van het paritair comité 329.02 en 329.03, steunde onze actie 'programming 2021 – 2025'.

Kosten

Opbrengsten

Onze rekeningen worden gecontroleerd door externe auditeurs en gecertificeerd door een erkend bedrijfsrevisor, Mijnheer Stéphane Rosier. Schenkers kunnen gedetailleerde financiële informatie aanvragen. De cijfers zijn ook terug te vinden op onze website www.atd-vierdewereld.be.

Solidair, ethisch en transparant

Charter van de financiële ethiek

Vanuit de jarenlange inzet samen met mensen in grote armoede, heeft ATD Vierde Wereld bakens uitgezet voor haar werking. Sommige hiervan geven ook richting aan haar financiële ethiek:

- Niet ingaan op dure campagnes om nieuwe leden of schenkers te bereiken.
- Aan derden geven we geen namen en adressen uit ons ledenbestand door.
- We zijn lid van de Vereniging voor Ethiek in de Fondsenwerving (VEF).
- Onze belangrijkste bron en rijkdom is de inzet van sympathisanten en actieve leden. Deze is onbezoldigd.

Onze bestuurders ontvangen geen zitpenningen.

Ons volledig charter kan je lezen op onze website.

De beweging ATD Vierde Wereld is in België actief via vier VZW's en 1 stichting

- **ATD Vierde Wereld België vzw (408.429.089)** is erkend om fiscale attesten af te leveren en staat in voor de fondsenwerving. Ze steunt hiermee acties en teams van de Vierde Wereldbeweging in België en elders in de wereld. Hiervoor kan een beroep gedaan worden op een financiële ondersteuning van de stichting ATD Vierde Wereld, erkend als stichting van openbaar nut.
- **ATD Vierde Wereld Vlaanderen vzw (431.892.993)** is door de Vlaamse overheid, ministerie van Welzijn erkend en gesubsidieerd als bovenlokale "vereniging waar armen het woord nemen".
- **ATD Quart Monde Wallonie-Bruxelles asbl (433.477.657)** is erkend en gesubsidieerd als organisatie voor permanente vorming.
- **ATD Quart Monde Jeunesse Wallonie-Bruxelles asbl (470.672.605)** is erkend en gesubsidieerd als jeugdvereniging.
- **Stichting ATD Vierde Wereld België (436.525.437)** is erkend als instelling van openbaar nut. Ze is eigenaar van de gebouwen en gemachtigd om legaten te ontvangen.

Perspectieven 2021

In 2020 werkten we rond digitalisering: we deden een volksuniversiteit rond het thema en namen deel aan een focusgroep van de Koning Boudewijnstichting over digitalisering binnen justitie. Na de volksuniversiteit volgden de deelnemers workshops die inzetten op het verbeteren van hun digitale vaardigheden. We stelden vast dat sommigen wel goed met de computer konden werken, daarom ontstond het idee hen te vragen de “digi-buddy” te worden van andere leden die over minder goede digitale vaardigheden beschikken. Dit “digi-buddy” project krijgt steun van de Vlaamse overheid en start in 2021.

We gaan actief op zoek naar mensen met langdurige armoede-ervaring. We vragen hen om op termijn mee voor te bereiden voor de volksuniversiteit. In Blankenberge starten we een nieuwe lokale groep op, in Willebroek een straatbibliotheek en in Avelgem een medestandersgroep.

Indien mogelijk organiseren we uitstappen met de straatbibliotheek.

We gebruiken een flyer over presentie om ons aan diensten en organisaties voor te stellen en vragen hoe we op die plaatsen aanwezig kunnen zijn. We organiseren een vorming rond presentie en outreachend werken en een vorming over hoe leden ATD aan mensen in armoede kunnen uitleggen.

Tijdens de volksuniversiteit werken we rond het thema “Wat is armoede”. We willen dat deelnemers de internationale studie “verborgen dimensies van armoede” leren kennen en daardoor hun armoedesituatie beter begrijpen. Met ATD Vierde Wereld België bekijken we hoe we deze studie ruimer bekend kunnen maken. Op langere termijn willen we dat de overheid rekening houdt met deze nieuwe inzichten over armoede.

Samen met 30 andere organisaties werken we actief mee aan de Woonzaak. De Woonzaak pleit voor een rechtvaardiger woonbeleid in Vlaanderen. Nu vinden heel wat gezinnen geen betaalbare en goede woning. We roepen onze leden op om deel te nemen aan een manifestatie rond recht op wonen.

ARMOEDE EN KLIMAAT
HET IS
NU OF NOOIT

JAARVERSLAG 2020

ATD VIERDE WERELD BELGIË VZW

Victor Jacobslaan 12 – 1040 Etterbeek

contact@atd-vierdewereld.be

tel: 02/647.92.25

www.atd-vierdewereld.be

www.aandeonderkant.be

facebook.com/ATDVla

- Opgericht door Joseph Wresinski (1917-1988)
- Lid van de Internationale Beweging ATD Vierde Wereld, NGO met raadgevende status bij Ecosoc, Internationale Arbeidsorganisatie, Unesco, Unicef en de Raad van Europa

Samen voor waardigheid | All together for Dignity | Agir Tous pour la Dignité

Voor lidmaatschap en giften op naam van ATD Vierde Wereld: IBAN: BE89 0000 7453 3685 (BIC: BPOTBEB1)

Een Franstalig jaaroverzicht is ook beschikbaar.

Une version française est aussi disponible.

Foto's: ATD Vierde Wereld

Bij het nemen van de foto's werd rekening gehouden met de coronamaatregelen